

könyv és bekötött kézirat, 200.000 folyóirat és 45.000 aprónyomtatvány, több ládányi kotta elhelyezését és feldolgozását kell elvégezni. A korszerű Data Matrix technikával kerülnek számítógépes nyilvántartásba a könyvek. A gyűjtemény katalogizálása után a budapesti könyvtár a világ tíz legfontosabb judaika-gyűjteményébe fog tartozni. A könyvtármentési projektet több hebraista, történész, könyvtáros és katekéta segítségével Nagy János Ádám mérnök, ill. Bartha Anita hebraista irányítja. Anyagi

forrásokat kell folyamatosan keresni nemcsak a projekt, hanem a könyvtár napi működéséhez is. Át kell alakítani az egyetemi munkát segítő olvasótermi rendet, működtetni kell az ALEPH-rendszert, létre kell hozni a honlapot stb. Szegő Ágnes a könyvtári munkában felhasználja az egyházi könyvtárakban kialakult informatikai, tárgyszavazási, raktározási gyakorlatot, számít az EKE segítségére és támogatására is.

Hubert Gabriella
elnök

SZERVEZETI ÖNÉRTÉKELÉS AZ ELTE EGYETEMI KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁBAN

A közsféra szervezeteihez hasonlóan a könyvtárakban is egyre gyakrabban merül fel az igény a szervezetek által nyújtott szolgáltatások értékelésére, hatékonyságának felmérésére és az eredmények összehasonlíthatóságára. A hazai könyvtárak önértékelésen alapuló értékelési rendszeréről, a *Minősített Könyvtár cím* és a *Könyvtári Minőségi Díj* adományozásáról szóló OKM rendelet 2010 márciusában jelent meg [1]. A rendelettel létrehozott díj váltotta fel az *Év könyvtára* díjat, amelyet az egykori OKM Könyvtári Osztálya és a könyvtáros szakmai szervezetek (Magyar Könyvtárosok Egyesülete, Informatikai és Könyvtári Szövetség) kezdeményezésére 1996-ban hirdettek meg először, a korsze-

rű működési formákat, a minőségfejlesztési programok eredményeit alkalmazó, magas szintű könyvtári szolgáltatásokat nyújtó könyvtárak elismerésére. [2]

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) Szenátusa által 2007-ben elfogadott minőségfejlesztési programjában vállalta, hogy a minőségfejlesztési eljárásokat kiterjeszti valamennyi szervezeti egységére, így a könyvtárakra is. 2008-ban az Egyetemi Könyvtár vezetésével, az egyetem Minőségirányítási Bizottságának támogatásával alakult meg a *K21 Könyvtári minőségfejlesztési program*, melynek legfőbb célja a minőségmenedzsment modern eszköztárának – az intézményi stratégiához illeszkedő – alkalmazása és

meghonosítása az egyetemen működő könyvtárak napi gyakorlatában.

A projekt keretében elvégzett felmérések és helyzetértékelés alapján egyértelművé vált, hogy a korábbi, rendkívül széttagolt könyvtári szervezetet csak együttműködéssel és közös fellépéssel lehet új fejlődési pályára és az egyetem intézményfejlesztési tervében szereplő célok szolgálatába állítani. A könyvtári rendszer felülvizsgálatának és újraszabályozásának elsődleges célja az volt, hogy az egyetem oktatói és hallgatói, illetve a könyvtárakat használó közönség magasabb színvonalú szolgáltatásokat vehessen igénybe. A könyvtárak összefogása érdekében, az ELTE Szenátusának döntése nyomán 2009-ben megalakult az Egyetemi Könyvtári Szolgálat (EKSz), melyben jelenleg az egyetem 50 könyvtára vesz részt.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy az egységes működés és szolgáltatáskínálat megteremtésének egyik legfontosabb eleme az alapos és valós önismeret, a szervezet adottságainak és eredményeinek számbavétele, valamint a lehetséges fejlesztési irányok meghatározása. Ennek érdekében az Európai Minőségirányítási Alapítvány (European Foundation for Quality Management – EFQM) Kiválóság Modellje, valamint a nemzeti és szakmai önértékelési minták (Közoktatás Minőségért Díj – KMD, Könyvtári Közös Értékelési Keretrendszer – KKÉK) alapján az EKSz 2009-ben saját önértékelési keretrendszert dolgozott ki, amelyet az egyetem könyvtári hálózatának szervezeti és működési sajátosságai tettek szükségessé. Az első szervezeti önértékelés előkészítése folyamán kiemelten fontos feladat volt a KKÉK újraértelmezése és a keretrend-

szer – a helyi igényeknek és feltételeknek megfelelő, intézmény specifikus – adaptációja. Az értékelők számára készített segédlet összeállításában a K21 projekt 10 munkatársa és egy külső szakértő vett részt.

Az EKSz 2010-es és 2013-as szervezeti önértékelése könyvtáranként külön-külön, önálló értékelő csoportokban történt. A csoportok számáról és összetételéről az értékelést megelőző előkészítési periódusban a projektvezetés döntött, az érintettek bevonásával. A TQM elveit szem előtt tartva, a K21 projekt mindig is nagy hangsúlyt fektetett a hálózat munkatársainak bevonására, az együttműködők körének kiszélesítésére. Ennek érdekében 2011 óta a tagkönyvtárak minőségügyi felelősöket delegálnak a programba, akik kulcsfontosságú szerepet játszanak a K21-ben kidolgozott, a minőségfejlesztésre vonatkozó tervek és intézkedések zökkenőmentes, a könyvtárak napi gyakorlatába történő átültetésében.

A résztvevők oktatását és felkészítését követően, az értékelés három szakaszban ment végbe. Az első fázis a résztvevők egyéni munkáját igényelte, mely során összegyűjtötték és áttanulmányozták a bizonyítékként felhasználható dokumentumokat, illetve kitöltötték az értékelőlapok megfelelő oldalát. Az értékelőlapok bizonyos oldalai az egyéni, míg mások a csoportos értékelés során tett megállapítások rögzítésére szolgáltak. Ezt követően az értékelőlapok csoportos megbeszélése volt a feladat, mely során az értékelők könyvtáranként egyeztetették az alkritériumokra vonatkozó egyéni megállapításokat (konszenzuskeresés) és bá értékszámot rendeltek az alkritériumhoz, illetve erősségeket és fejlesztési javaslatokat fogalmaztak

meg. A csoportmunkát független, külső moderátorok segítették, akik maguk is tagjai az EKSz minőségfejlesztési programjának. Az önértékelés harmadik szakasza a projektszintű intézkedési terv összeállításra volt, mely tartalmazta a fejlesztendő területeket, a tervezett intézkedéseket és prioritási sorrendjüket, a szükséges erőforrásokat, illetve a végrehajtásért felelős személyeket és határidőket.

A 2010-ben, majd 2013-ban elvégzett önértékelések tapasztalatai rámutattak, hogy a legnagyobb nehézséget a feladat elvégzésére fordítandó idő betervezése jelentette. Könyvtáranként átlagosan 50-60 óra volt az értékelés időigénye. Az önértékelés értékelésekor viszont, arra a kérdésre, hogy megérte-e, a könyvtárak egyértelműen pozitív választ adtak, ahogy azt az alábbi személyes vélemények is bizonyítják.

„Bizonyos dolgokra jobban odafigyel az ember, és talán tudatosabban igyekszik elvégezni a feladatokat. Jobban megismertük egymást, jobban összekovácsolódtunk.”

„Szembesített a hiányosságokkal, tudatosította azokat.”

„Mindenképpen hasznos volt szembesülni az elvárásokkal és számba venni, hogy mi hol tartunk!”

„Megtanultuk: terv nélkül egy lépést se!”

A K21 projekt és az önértékelés eredményeinek számbavételekor elsősorban az egységes irányelveket és törekvéseket, a közös, EKSz-szinten elfogadott minőségpolitikát, minőségcélokat, küldetésnyilatkozatot és jövőképet kell kiemelni. Az EKSz tagkönyvtárainak, közösen megfogalmazott küldetésnyilatkozata és jövőképe elsősorban az egyetemen folyó oktató és kutató munka támogatását hangsúlyozza, valamint az egyetem könyvtárainak együttműködését a felhasználóknak

nyújtott minőségi szolgáltatások létrehozásában. Az EKSz minőségpolitikai nyilatkozata a szervezet küldetésnyilatkozatával és jövőképevel összhangban került kialakításra. A minőségpolitikára alapozva az EKSz tagkönyvtárai tíz elérendő minőségcélt tűztek ki, melyek középpontjában a felhasználók elégedettségének növelése, valamint a használói felmérések eredményeire alapozott hatékony és korszerű szolgáltatások fejlesztése áll. A minőségpolitika kiemeli, hogy mindezeket csak egy egységes szolgáltatásokat nyújtó könyvtári rendszer képes megvalósítani.

A projekt eredményeinek hasznosulását vizsgálva, ki kell emelni az EKSz dokumentációs rendszerében elért előrelépéseket is. Az önértékelés során előfordult, hogy a könyvtárak nem rendelkeztek azokkal a szükséges írásos bizonyítékokkal, amelyekkel alátámaszthaták volna a KKÉK-ben szereplő kérdésekre adott válaszait. Az EKSz dokumentációs rendszerének dinamikus és tervszerű kidolgozása az első szervezeti önértékelést követően kezdődött meg. A projektszintű intézkedési tervben megfogalmazott fejlesztési irányoknak megfelelően több alapvető dokumentum készült el és került bevezetésre. A megfelelő dokumentációs környezet kialakítása terén elért eredmények egyértelműen tükröződtek egyrészt a szervezet 2013-as önértékelése során, másrészt pedig – ami a legfontosabb – a napi gyakorlat szintjén is.

Az Egyetemi Könyvtári Szolgálat tagkönyvtáraiban elvégzett szervezeti önértékelések tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a TQM szemlélethez szorosan kötődő Könyvtári Közös Értékelési Keretrendszer alapján elkészített értékelés elképzelhetetlen a vezetők és a dolgozók a minőség iránti teljes elkötelezettsége

nélkül. Az együttműködés, az összehangolt team-munka új erőt teremt, a teljesítőképességnek új szintjét építi ki, amely magába foglalja a felelősségben és a sikerben való osztozást egyaránt. „Ha az önértékelést nemcsak a szervezet jelenlegi állapotának felmérésére, hanem a szervezet irányításába beépült rendszeres, átfogó menedzsmenteszközként alkalmazzák, a kiválóság eléréséhez vezetheti a szervezetet. Ezen túl tágabb értelemben pedig e modellek segíthetik megteremteni a lehe-

tőséget [...] a szakértelem és a jó munka elismerésének és támogatásának, valamint annak, hogy kialakuljon a szervezetekben és az egyéneknél a minőség, a környezet és a társadalom iránt érzett felelősség.” [3]

*Boda Gáborné dr. Köntös Nelli,
egyetemi tanársegéd
ELTE-BTK Könyvtár- és
Információtudományi Intézet
az ELTE EKSZ K21 Minőségfejlesztési
projekt munkatársa*

Irodalom

[1] 12/2010. (III. 11.) OKM rendelet – a Minősített Könyvtár cím és a Könyvtári Minőségi Díj adományozásáról. In: Magyar Közlöny 2010. 34. sz. p. 10172-10173.

[2] Nemzeti Erőforrás Minisztérium: Átadták az "Év Könyvtára 2009" címet. 2009. november 4. Elérhetősége: <http://www.nefmi.gov.hu/miniszterium/2009/atadtak-ev-konyvtara> (Letöltés: 2014. június 4.)

[3] BÁLINT Julianna: Minőség : Tanuljuk, tanítsuk, valósítsuk meg és fejlesszük tovább. Budapest : Terc, 2006. p. 9.

GUTENBERG-BIBLIA

GUTENBERG-BIBLIA TÖREDÉKET TALÁLTAK VÁCOTT

Pázmány-mű kötése rejtette a 42 soros Biblia fragmentumát – a Váci Egyházmegye tájékoztatása.

Huszoney darabból állt a Váci Egyházmegyei Könyvtár ősnymtatvány-állománya. Legalábbis ennyiről tudtak, amíg tavaly, egy restaurálás során, le nem bontották a Pázmány Péter Acta et decreta Synodi Dioecesanæ Strigoniensis (Pozsony, 1629) című kötet borítóját képező pergamenlapot, amelyet középkori kézirat-töredéknek véltek. Csakhogy Boros István tudományos főmunkatárs munkája révén bebizonyosodott, hogy a jó állapotban megmaradt lap nem más, mint Gu-

tenberg híres, úgynevezett 42 soros (oldalanként 42 sort tartalmazó, két hasábian szedett kötet) Bibliájának 2. kötetéből a 310. folio, amely a Jelenések könyvének első fejezeteit tartalmazza Szent Jeromos bevezetőjével. Ezzel – miután nemrég nemzetközi szakértők is megerősítették a lelet valódiságát – a 22. sorszámú ősnymtatvány-töredék lett a Váci Egyházmegyei Könyvtár legrégebbi nyomtatványa.

